

Tabel XI.

De Optagnes Alder ved Indlæggelsen.

Alder.	Før Udvidelsen.			Efter Udvidelsen.			Hele Tidsrummet.		
	Md.	Kv.	B. Kj.	Md.	Kv.	B. Kj.	Md.	Kv.	B. Kj.
12 Aar	"	"	"	2	"	2	2	"	2
13 —	"	"	"	"	1	1	"	1	1
14 —	"	2	2	1	2	3	1	4	5
15 —	4	1	5	4	"	4	8	1	9
16—20 —	33	26	59	91	60	151	124	86	210
21—25 —	66	53	119	153	138	291	219	191	410
26—30 —	70	47	117	166	133	299	236	180	416
31—35 —	53	61	114	158	152	310	211	213	424
36—40 —	43	59	107	132	149	281	180	208	388
41—45 —	39	61	100	122	116	238	161	177	338
46—50 —	34	32	66	84	99	183	118	131	249
51—55 —	27	32	59	64	66	130	91	98	189
56—60 —	14	16	30	40	63	103	54	79	133
61—65 —	8	8	16	32	45	77	40	53	93
66—70 —	6	7	13	11	21	32	17	28	45
71—75 —	2	2	4	5	13	18	7	15	22
76—80 —	"	"	"	6	5	11	6	5	11
81 —	"	"	"	"	1	1	"	1	1
83 —	"	"	"	1	"	1	1	"	1
91 —	"	"	"	"	1	1	"	1	1
Ialt	404	407	811	1072	1065	2137	1476	1472	2948

Heller ikke kan det undgaae Opmærksomheden, at de yngre Aldersklasser i det Hele have været stærkest repræsenterede blandt de mandlige, de ældre stærkest blandt de kvindelige Patienter, og at Overgangen fra Mændenes til Kvindernes Overvægt begynder at vise sig ved 35 Aars Alderen. Procentvis udtrykt, stiller dette Forhold sig saaledes:

III.

Aldersforhold.

Omstaaende Tabel XI udviser, i hvilke Aldersklasser Patienterne have befundet sig ved de 2948 Indlæggelser, som ialt have fundet Sted.

For hele det 25aarige Tidsrums Vedkommende fremgaaer nu heraf, at der til og med 15 Aars Alderen kun har været optaget meget Faa, af begge Kjen tilsammen ikke mere end 17 eller lidt over $1/2\%$ af hele Antallet. Men allerede Aldersklassen 16—20 Aar har med 210 Patienter leveret saavel 7% af samtlige Indlæggelser: i den næste Aldersklasse er Tallet (410) henved dobbelt saa stort, og det vedbliver fremdeles langsomt at stige gennem de to følgende Klasser til 416 og 424. Med det sidstnævnte Tal er Maximum naaet i Aldersklassen 31—35: Antallet aftager derpaa stærkere og stærkere indtil Aldersklassen 51—55 (189), medens det dog endnu vedbliver at synke mindre hurtigt indtil det 80de Aar, efter hvilket der i det hele Tidsrum kun har været optaget 3 Patienter.

Det vil fremdeles findes, at i Aarene før Udvidelsen, medens de Uhelbredelige vare udelukkede fra Optagelse, have de yngre Aldersklasser forholdsvis været stærkere, de ældre forholdsvis mindre stærkt repræsenterede blandt Indlæggelserne, end efter Udvidelsen. Før Udvidelsen havde Indlæggelserne allerede naaet deres Maximum i Aldersklassen 21—25, efter Udvidelsen først i Alderen 31—35; og medens Indlæggelserne før og efter det 40de Aar udgjorde henholdsvis $64,5\%$ og $35,5\%$ før Udvidelsen, udgjorde de efter denne henholdsvis $62,8\%$ og $37,2\%$ af det hele Antal.

Indtil 20de Aar . .	9,14 % Md.,	6,23 % Kv.,	7,70 % af begge Kjøn
21—30 — . .	30,81 -	25,19 -	28,01 -
31—40 — . .	26,48 -	28,60 -	27,54 -
41—50 — . .	18,89 -	20,91 -	19,93 -
51—60 — . .	9,82 -	12,02 -	10,92 -
61—70 — . .	3,86 -	5,50 -	4,68 -
over 70 — . .	0,94 -	1,48 -	1,22 -

Disse Forhold ere ikke væsentlig anderledes blandt Patienterne af Kjøbstadbefolkningen end blandt dem af Landbefolkningen.

En Udsigt over samtlige Optagnes Alder ved Indlæggelsen i saadan Almindelighed som i Tab. XI, kan forevrigt ikke betragtes som et ganske korrekt Udtryk for det Forhold, hvori hver Aldersklasse i Befolkningen har leveret Patienter til Anstalten, og endnu mindre være nogen nøjagtig Maalestok for Alderens Betydning som disponerende Moment til Sindssygdommenes Udvikling, dels fordi mange Patienter paa Grund af de talrige Gjenindlæggelser ikke blot figurere i mere end een Aldersklasse, men undertiden endog kunne være opførte mere end een Gang i samme Klasse, dels fordi Indlæggelsen langt fra altid har fundet Sted i samme Aldersklasse som Sygdommens Begyndelse, der ofte ligger mange Aar tilbage i Tiden, dels endelig fordi der nødvendig maa tages Hensyn til hele Befolkningens Talstyrke i de forskellige Aldersklasser, for at Forholdet kan bedømmes rigtigt. Naar saaledes Tabel XI kun udviser 17 Indlæggelser indtil 15 Aars Alderen mod 210 fra det 16de til det 20de Aar, saa fremgaaer deraf vel, at de Sindssyge kun sjældent komme til Anstalten før Pubertetsperioden er begyndt; men naar der har været optaget næsten dobbelt saa mange fra 21de—25de Aar som fra 16de—20de, saa er dette i Virkeligheden et Udtryk for ikke lidet over dobbelt saa stor en Frekvens fra den Befolkning, som befinder sig i Alderen fra 21—25 Aar, fordi de ældre Aldersklassers Talstyrke i det Hele er mindre end de yngres. Frekvensen fra Aldersklasserne 26—30 og 31—35 Aar stiger derfor ogsaa i Virkeligheden i et større Forhold end de tilsvarende Tal i Tabellen. Endnu i Aldersklassen 46—50 er Frekvensen ikke sunket saa meget som Antallet af Indlæggelserne synes at antyde, men efter det 65de Aar aftager den i raskere Forhold end de tilsvarende Klassers Talstyrke.

Alderen ved Indlæggelsen angiver naturligvis heller ikke det Forhold, hvori de enkelte Aldersklasser overhovedet have været repræsenterede i Patientbestanden. Dette Forhold, som rimeligvis maa være temmelig afvigende i de forskellige Anstalter, efter de Regler der gjælde for Optagelse og Udskrivning af Patienter, efter Længden af det Tidsrum, hvori Anstalten har virket, tildels vel ogsaa efter Betalingsvilkaarene og andre Omstændigheder der kunne have Indflydelse paa Bevægelsen i Patientbestanden, vides ikke at have været oplyst fra nogen anden Anstalt, men det har sin Betydning med Hensyn til flere Punkter i Anstaltens Virksomhed og indre Liv, der beroe paa Patienternes større eller mindre Livsenergi, Arbejdsdygtighed og andre tildels af deres Alder afhængige Egenskaber. Et stort Antal ældre og bedagede Patienter vil f. Ex. ikke være uden Indflydelse paa Udbyttet af Patienternes Beskjæftigelse; et ringe Antal yngre Patienter vil føles som et Savn med Hensyn til det friske Samliv, der maa søges tilvejebragt i Anstalten; og hvad denne har at foretage i Retning af Selskabelighed, Opmuntring og Adspredelse for Patienterne maa meget beroe paa Forholdet mellem Aldersklasserne. Paa næste Side findes i Tab. XII en Sammenstilling af Aldersforholdene blandt den jyske Anstalts Patienter ved Udgangen af hvert enkelt Aar som altsaa formentlig ikke vil være uden Interesse.

Det fremgaaer nu først af denne Tabel, at i Aarene før Udvidelsen (indtil 1861) have de yngre Aldersklasser i det Hele været stærkere, de ældre derimod mindre stærkt repræsenterede end i Aarene efter Udvidelsen, — en naturlig Følge af, at i det sidstnævnte Tidsrum er der ikke, som i det første, blot optaget Helbredelige, hvoraf en Del regulativmæssigt igjen kunde fjernes efter to Aars Forløb, men tillige en Mængde Uhelbredelige, i det Hele i en mere fremrykket Alder og med Ret til vedvarende Ophold i Anstalten. Men selv indenfor Grændserne af hvert af disse to Afsnit vil det befindes, at Procenttallet i de yngre Aldersklasser i det Hele tager af, medens det stiger i de ældre. Ved at sammenholde Procenttallene for de første Aar i Rækken med dem for de sidste, vil man finde en saa betydelig Forskjel, at Forholdet af Patienter indtil det 30te Aar er sunket til omtrent det halve, og af Patienter over det 50de steget til omtrent det dobbelte.

Det viser sig dernæst her, overensstemmende med Forholdet i Tabel XI, at Procenttallene for de yngre Aldersklasser i det Hele ere

Tabel XII.
Aldersforhold i Patientbestanden.

Ved Udgangen af	Mænd.					Kvinder.				
	Patientantal.	Procentvis Styrke af Aldersklasserne.			Gjennemsnitsalder.	Patientantal.	Procentvis Styrke af Aldersklasserne.			Gjennemsnitsalder.
		indtil 30 A.	30-50 Aar.	Over 50 A.			indtil 30 A.	30-50 Aar.	Over 50 A.	
1852	20	70,0	25,0	5,0	29,8 Aar	21	38,1	42,9	19,0	34,8 Aar
1853	34	52,9	35,3	11,8	33,2 —	29	41,4	44,8	13,8	34,8 —
1854	51	49,0	43,1	7,9	33,3 —	53	28,3	54,7	17,0	38,5 —
1855	65	41,5	43,1	15,4	35,2 —	61	32,8	54,1	13,1	37,6 —
1856	58	39,7	39,6	20,7	36,6 —	67	28,4	56,7	14,9	37,8 —
1857	67	34,4	44,7	20,9	37,1 —	67	26,9	58,2	14,9	38,5 —
1858	65	31,1	50,5	18,4	38,0 —	63	25,4	60,7	13,9	38,4 —
1859	69	27,5	58,0	14,5	38,1 —	64	20,3	61,0	18,7	39,6 —
1860	86	26,7	54,7	18,6	39,2 —	61	14,8	67,2	18,0	39,2 —
1861	151	23,8	55,0	21,2	40,5 —	111	20,7	47,9	31,4	42,3 —
1862	158	21,5	60,1	18,4	39,7 —	148	20,3	53,4	26,3	41,9 —
1863	182	24,2	59,3	16,5	39,4 —	157	19,1	53,5	27,4	42,6 —
1864	196	26,5	55,1	18,4	39,4 —	160	20,6	52,5	26,9	42,8 —
1865	194	29,4	56,1	14,5	38,5 —	181	21,5	51,4	27,1	43,0 —
1866	200	24,0	60,5	15,5	39,8 —	191	20,9	51,3	27,8	43,2 —
1867	202	25,7	55,0	19,3	40,2 —	204	22,0	51,0	27,0	42,0 —
1868	199	24,6	57,8	17,6	40,0 —	195	19,0	53,3	27,7	41,5 —
1869	201	21,4	57,2	21,4	41,4 —	205	23,4	51,7	24,9	40,8 —
1870	207	22,2	56,5	21,3	42,4 —	200	20,0	51,0	29,0	43,5 —
1871	208	19,7	59,1	21,2	42,1 —	200	20,5	46,0	33,5	44,1 —
1872	206	21,3	54,9	23,8	41,7 —	201	15,4	50,8	33,8	44,8 —
1873	202	21,2	51,9	26,7	42,5 —	201	12,9	54,2	32,8	44,8 —
1874	205	19,0	54,1	26,6	42,4 —	207	14,0	53,1	32,8	44,3 —
1875	202	19,3	51,9	28,7	42,3 —	204	11,2	52,9	35,7	44,8 —
1876	201	17,9	56,2	25,8	40,7, —	203	10,3	53,5	35,9	45,1 —
1877	172	24,4	51,7	23,8	41,8 —	177	15,2	54,8	29,9	43,8 —

højere i den mandlige Del af Patientbestanden end i den kvindelige, medens det Omvendte er Tilfældet i de ældre Aldersklasser.

Et ret iøjnefaldende Udtryk for Aldersforholdene i Patientbestanden danner den aarlige Gjennemsnitsalder (sidste Kolonne for hvert Kjøen i Tabel XII), som med enkelte Svingninger udviser en langsom Stigen gennem hele det 25aarige Tidsrum, saaledes at Patienterne mod Slutningen af dette i Gjennemsnit vare 8 til 10 Aar ældre end i de første Aar af Anstaltens Virksomhed. Ogsaa her viser sig en Forskjel mellem Kjønnene, som nok fortjener Opmærksomhed, i det Gjennemsnitsalderen for de kvindelige Patienter saa godt som i alle Aarene har været et Par Aar højere end for de mandlige, hvad enten dette nu beroer paa Kvindekjønnets længere Levetid overhovedet, eller paa den Omstændighed, at Sindssygdommene, som vi strax skulle see, i det Hele synes at optræde noget senere hos Kvinden end hos Manden.

Som allerede bemærket, giver Patienternes Alder ved Indlæggelsen ingen sikker Maalestok for det Forhold, hvori de forskellige Livsperioder disponere til Sindssygdom. Alligevel vil man finde, at hvad Haandbøgerne i Almindelighed lære om dette Punkt, mest støtter sig til temmelig kritikløse Talangivelser fra forskellige Anstalter om de Optagnes Alder ved Indlæggelsen, ledsagede af en mere eller mindre udførlig, som oftest ganske plausibel Udvikling af de disponerende Momenter, som kunne antages at gøre sig gjældende i den ene Alder fremfor i den anden. I Virkeligheden holder man sig altsaa til de ydre Forhold og Indflydelser, som knytte sig til de forskellige Livsperioder, uden at oplyse noget væsentligt om, hvorvidt Alderen i og for sig medfører en Disposition som er uafhængig af de sociale Forhold, saaledes som Tilfældet kan være med andre Sygdomme. Dette Spørgsmaal synes kun at kunne afgøres ad Tællingens Vej, men det vides ikke, at nogen grundig statistisk Behandling af dette Punkt foreligger efter en større Maalestok: kun et Par Forfattere have underkastet det en saadan for enkelte Anstalters Vedkommende. Vi skulle nu see, hvad den jyske Anstalt kan oplyse herom, idet vi af de S. 42 anførte Grunde udelukkende holde os til Førsteanfaldene.

Først og fremmest maa vi da af den hele Patientmasse udskyde samtlige Gjenindlagte, hvorved Materialet allerede reduceres til 2440 Personer. Men af disse maa endnu de udsondres, som have været indlagte til Observation og ikke ere befundne sindssyge; dernæst adskillige, der rettest maa henføres til Idioterne, om de end kunne være

indlagte i Anledning af friske Anfald af akut Beskaffenhed; fremdeles de som først ere optagne i Anstalten under et senere Anfald end det første, naar dette enten ligger saa langt tilbage i Tiden eller er saa ufuldstændigt oplyst, at dets Udbrud ikke har ladet sig henføre til en bestemt Alder eller i det mindste Aldersklasse; og endelig de som vel ikke vides at have haft flere Anfald end det der førte dem til Anstalten, men hvor den første Begyndelse heller ikke lader sig angive med behørig Nøjagtighed, enten af samme Grunde som oven anført eller formedelst Sygdommens snigende og umærkelige Udvikling. De Tilfælde der saaledes blive tilbage som brugelige ved denne Undersøgelse ere paa denne Maade svundne ind til et Antal af 2131 (1041 mandlige, 1090 kvindelige).

Hosstaaende Tabel XIII viser nu i Kolonnerne *a*, med hvilke Tal og i hvilke Procentforhold disse Førsteanfald fordele sig paa de enkelte Aldersklasser, hvormed i Kolonnerne *b* er sammenstillet en Angivelse efter Folketællingen af 1870 *) af Befolkningens Talstyrke i de tilsvarende Aldersklasser og i Kolonnerne *c* en Beregning over Førsteanfaldenes Forhold til denne.

Hvad der nu allerførst falder i Øjnene, er, at medens ikke engang de højeste Aldersklasser have været fritagne for Førsteanfald, har der slet ingen kunnet noteres før det 11te Aar. Dette antyder dog kun Sindssygdommens Sjældenhed hos Børn, ikke nogen fuldstændig Immunitet i denne Alder. Den jyske Anstalt har haft enkelte Tilfælde, hvis første Optræden synes at falde før det 10de Aar, men dog med saa ubestemte Angivelser, at det har været anset for rigtigst at skyde dem ud.

Ved nærmere at gennemgaae Kolonnen *a* under »begge Kjøen« og sammenholde den med den tilsvarende i Tabel XI og Procentberegningen S. 42, bliver man lettelig var, at naar Førsteanfaldene lægges til Grund, komme Sindssygdommene en hel Del tidligere frem i Livet, end naar man lader sig nøje med Alderen ved Indlæggelsen; thi i det Hele er i Tabel XIII Førsteanfaldenes Antal i de yngre Aldersklasser forholdsvis større, og i de ældre forholdsvis mindre end Antallet af Indlæggelserne i Tabel XI. Indtil det 20de Aar er der saaledes allerede optraadt 18 % af alle Førsteanfaldene, medens Indlæggelserne ikke engang ud-

*) Da Tabelværkets Rubrik for Personer med »angiven Alder« ikke har kunnet medtages, viser Hovedsummerne af Befolkningen sig en Ubetydelighed lavere end den virkelige Folkemængde.

Tabel XIII.
Alderen ved Sindssygdommens første Optræden.

Alders- klassen.	Mænd.			Kvinder.			Begge Kjøen.		
	<i>a</i> . Første- anfald.	<i>b</i> . Befolk- ning i Alders- klassen.	<i>c</i> . Førsteanf. paa hver 10000 af Befolkn.	<i>a</i> . Første- anfald.	<i>b</i> . Befolk- ning i Alders- klassen.	<i>c</i> . Førsteanf. paa hver 10000 af Befolkn.	<i>a</i> . Første- anfald.	<i>b</i> . Befolk- ning i Alders- klassen.	<i>c</i> . Førsteanf. paa hver 10000 af Befolkn.
Indt. 10 Aar.									
11—15	30 a. 2,9 %	208754	3,3	27 a. 2,4 %	203931	2,9	57 a. 2,6 %	412685	3,1
16—20	174-16,7 -	92021	20,9	157-14,4 -	90862	19,0	331-15,5 -	182883	20,0
21—25	284-22,5 -	83201	33,3	192-17,6 -	82207	25,8	426-20,0 -	165408	29,5
26—30	163-15,6 -	70184	25,0	166-15,2 -	74352	24,3	329-15,4 -	144536	24,7
31—35	142-13,6 -	64996	24,3	157-14,4 -	68169	25,3	299-14,0 -	133165	24,8
36—40	100-9,6 -	58400	27,9	124-11,3 -	62060	21,9	224-10,5 -	120460	19,9
1—45	66-6,3 -	55716	12,9	107-9,8 -	56509	20,7	173-8,1 -	112225	16,8
46—50	52-5,0 -	50944	10,4	64-6,0 -	51544	12,6	116-5,4 -	102488	11,5
51—55	39-3,7 -	49890	9,2	39-3,6 -	50691	9,0	78-3,6 -	100581	9,1
56—60	26-2,5 -	42095	7,9	26-2,4 -	43380	7,6	52-2,4 -	85475	7,7
61—65	10-0,9 -	32509	3,9	17-1,5 -	34277	5,9	27-1,2 -	66786	4,9
66—70	3-0,3 -	25465	1,4	9-0,8 -	28593	3,6	12-0,5 -	54058	2,6
over 70	2-0,2 -	21139	0,7	5-0,4 -	24390	1,5	7-0,3 -	45529	1,2
	1041	880616		1090	903830		2131	1784446	

gjøre halvt saa mange (kun 7,7 %); og endnu indtil 25 Aars Alderen udvise Tabellerne henimod dobbelt saa mange Førsteanfald som Indlæggelser (38 % mod 21). Efter det 25de Aar begynde Førsteanfaldene at aftage, endogsaa temmelig rask, medens Indlæggelserne endnu vedblive at stige langsomt indtil det 35te Aar; og i de ældre Aldersklasser vender Forholdet sig ganske om: af Førsteanfaldene udgjøre de som ere optraadte efter det 50de Aar ikke mere end 8 %, mindre end halvt saa mange som de Indlæggelser der have fundet Sted efter det samme Tidspunkt (16,8 %), og efter det 60de Aar er Antallet af Indlæggelser endog næsten 3 Gange saa stort som af Førsteanfaldene (5,9 % mod 2 %).

Sammenholde vi dernæst Førsteanfaldene hos hvert Kjøen, finde vi i det Hele det samme Forhold som ved Indlæggelserne, at de nemlig i de yngre Aldersklasser ere talrigst blandt de mandlige, i de ældre talrigst blandt de kvindelige Patienter og omvendt; med andre Ord: Tallene i Kolonnerne *a* vise, at Sindssygdømmene i det Hele komme til Udbrud i en noget yngre Alder hos Manden end hos Kvinden. Allerede i Aldersklassen 11—15 Aar spores dette, skjøndt den ikke har stor Overvægt af Førsteanfald blandt de mandlige Patienter, thi de Anfald (52 i Tallet), der ikke blot kunne henføres til Klassen, men til et bestemt Aldersaar, fordele sig saaledes paa de enkelte Kjøen:

11te Aar:	1	Dreng,	»	Pige
12te — :	3	—	1	—
13de — :	4	—	2	—
14de — :	9	—	8	—
15de — :	11	—	13	—

Men fra det 16de Aar, omtrent med Pubertetens Begyndelse, tiltage Førsteanfaldene temmelig pludseligt, og vedblive at stige rask i de næste 10 Aar blandt begge Kjøen, dog stærkest blandt det mandlige, saa at der hos dette ved 25 Aars Alderen allerede er optraadt 42 % af alle Førsteanfaldene, hvorimod disse ved samme Tidspunkt ikke have udgjort meget over 34 % hos Kvindekjønet. I Aldersklassen 26—30 Aar er Procenttallet omtrent ens for begge Kjøen; men derpaa skifter Forholdet om, og i alle Aldersklasserne indtil det 50de Aar, dog især i den fra 41—45, ere Kvinderne stærkest repræsenterede blandt Førsteanfaldene, saaledes at i de 20 Aar fra 31—50 kommer 41,5 % af Førsteanfaldene paa Kvinderne, paa Mændene deri-

mod ikke mere end 34,5 %. I det næste Decennium er Forholdet omtrent lige, men efter det 60de Aar komme Kvinderne igjen i Overvægt, medens Tallene dog blive for smaa til deraf at uddrage nogen Slutning.

Betragte vi nu endelig Kolonnerne *b* og *c* — først under Rubriken for begge Kjøen — finde vi ogsaa her, at Førsteanfaldenes Forhold til det samme Antal af Befolkningen stiger gennem de første Aldersklasser, indtil det naaer sit Maximum i Alderen 21—25 Aar, hvorpaa det igjen synker, og efter dernæst at være blevet staaende paa det samme Punkt i Decenniet 26—35 Aar, aftager gradvis gennem alle de følgende Aldersklasser, men efter en mindre stærk Progression end Rækken af selve Anfaldene med deres Procenttal i Kolonnen *a*, saa at Dispositionen i de ældre Aar i Virkeligheden viser sig at være større end Tallene i sidstnævnte Kolonne synes at antyde. Saaledes har Aldersklassen 56—60 over dobbelt saa mange Anfald paa 10000 Mennesker som Klassen 11—15, uagtet det absolute Tal af Anfaldene endogsaa er mindre end i denne Klasse; medens der kommer saa godt som lige mange Anfald paa Aarene 16—20 og Aarene 26—30, har den sidste, ældre Klasse henved 25 Anfald paa 10000, den første og yngre kun 20; og skjøndt Klassen 61—65 kun har omtrent halvt saa mange Førsteanfald som Klassen 56—60, er Forholdet til 10000 dog meget over halv saa højt som i sidstnævnte Klasse. Under Rubrikerne for de enkelte Kjøen gjentage disse Forhold sig i det Hele: dog ere de ikke ganske ens hos Mændene og Kvinderne; navnlig kulminere disse rigtignok ogsaa i Alderen fra 21—25, men med et mindre Tal, som derpaa synker langsommere end hos Mændene. Da imidlertid Forholdet mellem de enkelte Aldersklasser i Befolkningen ikke er konstant, men under Indflydelse af forskellige Omstændigheder kan variere en Del fra den ene Tælling til den anden, bør der formentlig ikke lægges alt for megen Vægt paa Uregelmæssigheder i det Enkelte: Hovedresultatet bliver dog i det Væsentlige ikke meget forskjelligt, hvad enten Hensyn tages til Aldersklassernes forskellige Talstyrke i hele Befolkningen eller ikke. I begge Tilfælde faaer man en rask Stigen af Anfaldene gennem de yngre Aldersklasser, som kulminerer med det 25de Aar, og derpaa aftager langsommere, men nogenlunde jevnt, gennem Resten af Livet. Gjennemsnitsalderen ved det første Anfalds Optraeden, ved hvis Beregning de Tilfælde ere udeladte, hvor Alderen kun har kunnet henføres til en femaarig Aldersklasse, ikke til et be-

stemt Aar, saa at dertil kun har kunnet benyttes 991 mandlige og 1059 kvindelige Patienter, har blandt Mændene været 30,4 og blandt Kvinderne 32,3 Aar.

Forsaavidt nu et Antal af over 2000 Førsteanfald kan berettigede til gyldige Slutninger, turde det altsaa ved Tabel XIII være godtgjort, at den traditionelle Angivelse om Manddomsaarene, som den Alder der mest disponerer til Sindssygdom, idetmindste hertilands ikke holder Stik, hvorimod det er Ungdommen, navnlig fra 16de til 25de Aar, som fortrinsvis er udsat derfor. Netop saasart den legemlige Udvikling er tilendebragt med den ovennævnte Alder, og saasart de Livsforhold begynde at gøre sig gjældende, som gennem aprioriske Slutninger have foranlediget hin fejlagtige Mening og saa ofte tjent til Forklaring deraf, netop da er det, at Sindssygdommene optræde mindre og mindre hyppigt, især hos Mændene, der dog i det Hele turde være nok saa meget udsatte for disse Indflydelser som Kvinderne, — et ret paafaldende Vidnesbyrd om, hvor tilbøjelig man har været til at overvurdere den ætiologiske Betydning af de saakaldte moralske Aarsager. Det fortjener fremdeles al Opmærksomhed, at hvorvel man a priori nok kunde vente at Pubertetsaarene maatte medføre størst Fare for Kvindekjønnene, begynder Dispositionen dog i det Hele først at gøre sig gjældende hos Kvinderne noget senere i Livet end hos Mændene, men saa igjen at holde sig længere end hos disse, medens der dog ikke viser sig nogen saadan Stigen af Tallene i Involutionsperioden, kom kunde tjene til at støtte den Betydning, man ogsaa plejer at tillægge disse Aar.*).

*) Da disse Resultater ikke afvige lidet fra det almindeligt Antagne, og heller ikke stemme overens med de Slutninger, Prof. Steenberg har uddraget af den i hans Aarsberetning for 1877 meddelte Liste over Aldersforholdene blandt St. Hans Hospitals Patienter i Tidsrummet 1863—77, bør jeg ikke tilbageholde den Bemærkning, at den Tabel over Førsteanfaldene ved Aarhus (Tabel XIII), som er lagt til Grund for nærværende Undersøgelse, ikke egner sig til at sammenholdes med Prof. Steenbergs, som derimod svarer til den foranstaaende Tab. XI (S. 41), der ligesom hans kun viser Aldersforholdene ved Indlæggelsen, og af de S. 42 anførte Grunde heller ikke tillader gyldige Slutninger om Alderens disponerende Indflydelse. Den Steenbergske Liste omfatter saaledes (for at anføre en Hovedkilde til fejlagtige Resultater) baade Indlæggelser og Gjenindlæggelser, og maa altsaa tælle flere hundrede Patienter mere end een Gang, tildels endogsaa i samme Anfald, forsaavidt de nemlig ikke først have været udskrevne som helbredede, og ofte sidste Gang i en ældre Aldersklasse end første Gang. Allerede heraf er det forstaaeligt,

Spørgsmaalet om Alderens disponerende Indflydelse har for ikke mange Aar siden været behandlet med megen Omhu af Tiggens i et større Arbejde*), hvor han paa et Antal af 2190 Førsteanfald efterviser Forhold, som temmelig nøje stemme overens med dem der fremgaae af ovenstaaende Tabel XIII, og blandt Andet beregner Gjennemsnitsalderen for Sindssygdommens første Optraeden hos Mændene til 32,4 og hos Kvinderne til 34,4 Aar, i det Hele altsaa et Par Aar senere end her, men med samme Forskjel mellem Kjønnene. Nylig har ogsaa Hagen i Erlangen**) bearbejdet dette Thema, men kommer til noget afvigende Resultater, idet han paa 1532 Førsteanfald har fundet, at Stigningen gennem de enkelte Aldersklasser fortsætter sig højere op i Livet, især hos Mændene, hvor Dispositionen efter ham først synes at aftage med det 40de Aar, medens den hos Kvinderne allerede har kulmineret med det 35te. Hagen søger at forklare denne Uoverensstemmelse mellem sig og Tiggens tildels deraf, at Anstalten i Erlangen modtager et stort Antal Patienter fra de større Stæder, medens Marsberg mest arbejder for en Landbefolkning, og nogen Forskjellighed synes det heller ikke uantageligt at denne Omstændighed kunde betinge.

Hvad vort Materiale med Hensyn hertil kan oplyse om Bylivets og Landlivets Indflydelse paa Udbrudsalderen, tør nu vel neppe gøre Fordring paa stor Betydning, da Patienternes Henførelse til By- eller Landbefolkningen er sket efter deres Opholdssted ved Ind-

at de ældre Aldersklasser ere komne til at figurere med Tal, som kunde lede Prof. Steenberg paa Vildspor, og da det efter hans Yttringer paa et andet Sted i Beretningen (S. 24) maa antages, at ikke saa faa Tilfælde, hvor det første Anfald fandt Sted i Ungdommen, Tilbagefaldet først efterat Patienten var bleven gammel og affældig, slet ikke ere komne med i Listen for den første Indlæggelses Vedkommende, fordi denne var ældre end 1863, er det ogsaa klart, at de yngre Aldersklasser maa præsentere sig med lavere Tal end der tilkommer dem. Det er beklageligt, at Sligt er undgaaet Prof. Steenbergs Opmærksomhed, og at det i det Hele ikke synes at have været ham klart, at kun Førsteanfaldene tillade korrekte Slutninger om Alderens disponerende Indflydelse, da hans Tal dog ellers havde været store nok til at yde et værdifuldt Bidrag til Bedømmelse af Resultaterne fra Aarhus, medens hans Meddelelse nu kun er bleven et vildledende Indlæg mere i et Spørgsmaal, som næsten alle Forfattere have behandlet altfor overfladisk.

*) Geschichte und Statistik der westphälischen Provinzial-Irrenanstalt Marsberg. Berlin 1867. (Supplement til Allg. Zeitschr. f. Psychiatrie, Bd. XXIV.)

**) Statistische Untersuchungen über Geisteskrankheiten. Erlangen 1876.

læggelsen i Anstalten, ikke efter Opholdsstedet ved første Anfald, der meget ofte slet ikke har været oplyst, og ikke sjældent kan have afveget fra Opholdsstedet ved Indlæggelsen. Imidlertid er Overflytning fra Landet til Byerne eller omvendt vel heller ikke saa hyppig, at denne Omstændighed skulde kunne berøve nedenstaaende Sammenstilling al Betydning.

Tabel XIV.

Alderen ved Sygdommens første Optræden hos By- og Landbefolkning.

Aldersklassen.	Mænd.		Kvinder.		Begge Køn.	
	fra Byerne.	fra Landet.	fra Byerne.	fra Landet.	fra Byerne	fra Landet.
11-15 Aar.	5 o. 1,7%	25 o. 3,4%	5 o. 1,6%	22 o. 2,8%	10 o. 1,6%	47 o. 3,1%
16-20 —	43 -15,0 -	131 -17,3 -	44 -13,8 -	113 -14,6 -	87 -14,4 -	244 -15,9 -
21-25 —	62 -21,6 -	172 -22,8 -	68 -21,4 -	124 -16,1 -	130 -21,5 -	296 -19,4 -
26-30 —	38 -13,3 -	125 -16,5 -	38 -12,0 -	128 -16,5 -	76 -12,6 -	253 -16,5 -
31-35 —	33 -13,3 -	104 -13,7 -	47 -14,7 -	110 -14,2 -	85 -14,1 -	214 -14,0 -
36-40 —	36 -12,6 -	64 - 8,5 -	41 -12,9 -	83 -10,7 -	77 -12,7 -	147 - 9,6 -
41-45 —	20 - 6,9 -	46 - 6,0 -	32 -10,1 -	75 - 9,7 -	52 - 8,6 -	121 - 7,9 -
46-50 —	21 - 7,3 -	31 - 4,1 -	15 - 4,7 -	49 - 6,3 -	36 - 5,9 -	80 - 5,2 -
51-55 —	13 - 4,5 -	26 - 3,4 -	11 - 3,4 -	28 - 3,6 -	24 - 3,9 -	54 - 3,5 -
56-60 —	5 - 1,7 -	21 - 2,8 -	7 - 2,2 -	19 - 2,4 -	12 - 1,9 -	40 - 2,6 -
61-65 —	4 - 1,4 -	6 - 0,8 -	6 - 1,9 -	11 - 1,4 -	10 - 1,6 -	17 - 1,1 -
66-70 —	1 - 0,3 -	2 - 0,3 -	2 - 0,6 -	7 - 0,9 -	3 - 0,5 -	9 - 0,6 -
over 70 —	0 - - -	2 - 0,3 -	2 - 0,6 -	3 - 0,4 -	2 - 0,3 -	5 - 0,3 -
ialt	286	755	318	772	604	1527

Det sees heraf, at medens baade Byerne og Landet udvise den samme raske Stigen af Førsteanfaldene gennem de tre første Aldersklasser som fandtes i Tabel XIII, svarer deres Aftagen i de følgende Klasser kun for Landbefolkningens Vedkommende til Forholdet i denne Tabel, hvorimod den blandt Bybefolkningen er temmelig ujevn. Muligvis kan dette dog staae i Forbindelse med Bypatienternes mindre Totalantal. Men ret paafaldende er det, at de yngre Aldersklasser ere stærkest repræsenterede blandt Landbefolkningen, de ældre stærkest blandt Bybefolkningen. Paa de fire Aldersklasser indtil det 30te Aar kommer der nemlig af alle Førsteanfaldene

hos Mændene alene 51,6 % fra Byerne, 60,0 % fra Landet
 — Kvinderne — 48,8 — — — 50,0 — — —
 — begge Køn tils. 50,1 — — — 54,9 — — —

hvorimod Forholdet bliver omvendt gennem de følgende, Manddoms-aarene omfattende Aldersklasser, indtil det 50de Aar, som har

hos Mændene alene 40,1 % fra Byerne, 32,3 % fra Landet
 — Kvinderne — 42,4 — — — 40,9 — — —
 — begge Køn tils. 41,3 — — — 36,7 — — —

Endnu efter det 50de Aar er Overvægten, skjøndt næsten forsvindende, dog paa Byernes Side, nemlig:

hos Mændene alene 7,9 % fra Byerne, 7,6 % fra Landet
 — Kvinderne — 8,7 — — — 8,7 — — —
 — begge Køn tils. 8,2 — — — 8,1 — — —

Disse Sammenstillinger tale nærmest for, at Sindssygdommenes første Udbrud finder noget tidligere Sted paa Landet end i Byerne, navnlig dog hos Mandkjønnet. Gjennemsnitsalderen ved Førsteanfaldenes Optræden i Byerne og paa Landet har ogsaa været:

hos Mændene 31,9 Aar fra Byerne, 29,9 Aar fra Landet
 — Kvinderne 32,5 — — — 32,2 — — —

hos de mandlige Patienter altsaa 2 Aar tidligere paa Landet end i Byerne, medens Kvinderne fra Landet kun er 3—4 Maaneder forud for dem fra Byerne.

Aldersklassen.	Mænd.		Kvinder.		Begge Køn.	
	Forste Anfald indt.	Gjennemsnit.	Forste Anfald indt.	Gjennemsnit.	Forste Anfald indt.	Gjennemsnit.
11-15 Aar.	100	270	100	270	200	540
16-20 —	43	131	44	113	87	244
21-25 —	62	172	68	124	130	296
26-30 —	38	125	38	128	76	253
31-35 —	33	104	47	110	85	214
36-40 —	36	64	41	83	77	147
41-45 —	20	46	32	75	52	121
46-50 —	21	31	15	49	36	80
51-55 —	13	26	11	28	24	54
56-60 —	5	21	7	19	12	40
61-65 —	4	6	6	11	10	17
66-70 —	1	2	2	7	3	9
over 70 —	0	2	2	3	2	5
ialt	286	755	318	772	604	1527